

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 15 August 1908.****Numărul 32.****Problemele școlii.**

Am citit cu oarecare satisfacție în „Unirea” sub titlul „Probleme,” aceea ce de mult voiesc și doresc să duc la îndeplinire în tractul meu, dar durere, că până acuma am ajuns la foarte puțin rezultat. Trebuie se constată spre marea mea mâhnire, că suntem un popor foarte, dar foarte rămas, că nu înțelegem rostul lumii de astăzi, că popor agricultor fiind, în mare parte nu știm să prețuim produsele acelea, cări astăzi să rentează, și nu le știm valora pe acelea, cari le cultivăm. Că sunt locuri sterpe și astăzi pe hotare și grădinile sunt pustii, semne înverdate, că suntem departe de vre-o economie rațională, care singură ne poate mântui poporațiunea de sărăcia totală. Căci bine să înțelegem lucru, pământul s'a împuținat pretotindenea, și azi înzădar mai căutăm cantitatea aceea pe care au avut-o oamenii și numai înainte cu treizeci de ani. Pe atunci eră încă în cele mai multe comune pământ destul și pășuni bogate, încât oamenii aveau de toate și bucate și vite chiar și cei mai săraci. Mulți, chiar fiindcă eră belșug

în de toate au început a nu se mai interesa de pământurile mai puțin productive sau mai îndepărtate și astfel mai grele de lucrat. Atunci s'au ivit pe toate satele speculanții de pământ și unde oamenii au fost neorientați asupra valorii pământului sau unde nu au avut un om, care să le fi dat un sfat sincer și-au vândut pe nimica aceste locuri, dimpreună cu toate drepturile adherente lor. Ceeace înseamnă, că omul nu numai locul și l'a vândut, ci dimpreună cu acela și dreptul din pășunea comunală, sau a așa zișilor fostilor iobagi. Folosindu-se acești speculanți apoi de legea de comasație au adunat pământurile lor răslețe și rele la un loc și atunci au răsărit ca din pământ moșii frumoasă; și folosindu-se de legea despre segregarea pășunilor și a pădurilor și au adunat iarăși proprietățile lor la un loc spre cea mai mare spaimă a oamenilor, cari în prostia lor nu au știut, că ce au făcut. Întrebați numai domnule Wolfner Pál, că oare câte moșii nouă au răsărit în urma aceasta și vedeți, că nu românii au nefe-ricit comune întregi, ci coreligionari

de ai Dtale perciunați, cari cu alte mijloace au ajuns să fie mari proprietari pe toate comunele. Caută mai bine de vezi, că în moșia baronului din Crăciunel, cât este din pământurile locuitorilor din Tūr, Bucerdea și Ciufud și din a cui pământuri a răsărit moșia lui Kovrig și Zeyk din Bucerdea? Dacă noi ne-am pune să adunăm date statistice de pe toate satele noastre, cum au fost formal disturse de speculanții de pământ în decurs de 20—30 de ani, ce crezi la ce rezultate am ajunge dle Wolfner Pál?

Când noi, oameni bătrâni, facem acum câte o privire retrospectivă asupra decadentei comunelor într'un restimp relativ foarte scurt, numai cu cea mai mare mâhnire și durere putem să privim în viitor. Ce va fi cu nația aceasta scăpată și sărăcită? Putea-va ea să steie în fața împrejurărilor, cari vor să determine soarta ei? Și nu cumva sărăcia o va scobori, să fie ca o turmă necuvântătoare, fără credință, fără țintă, fără ideal, afară poate de panem et circenses.

În împrejurările acestea schimbate însă să vedem ce face școala

FOIȚĂ.**Octavian Smigelschi. *)**

Intre artiștii, pe cari Karl Dörlschlang îi luase sub aripile sale în școala sibiliană, și cari în vremea formării și sbuciumării lor au rămas cu dânsul în intimă atingere, în rând cu Welmann, Schullerus, Coulin și Fleischer, se numără și Octavian Smigelschi. Indiscutabila lui voloră de artist se învederează acum prin conferirea „premiului pentru Romu.” De cercurile săsești, amicale artelor, Smigelschi a stat totdeauna aproape, deja de pe timpul primei expoziții de artă din Sibiu dela 1890; unde el pentru întâia dată păsise în publicitate.

Nimic nu e de importanță mai hotărâtoare pentru dovada existenței artei, decât

*) Dăm; în traducerea »Tel român,« aceasta aprețiere a artistului Smigelschi, publicată în »Sieb. Tageblatt.«

destoinicia validității individualismului unui talent pozitiv. Cu un zel fără repaos și cu o aprofundare fără preget, din acel moment în care Smigelschi își aflase adevăratul său ogor de muncă, el și-a și creat loc pentru terenul său de activitate. Acolo, unde s'a ridicat pe acest teren, a putut se ajungă numai muncind ca Român, în spirit național. Nu însă în acel întâles, că ar fi cules numai bogățiile imense de gen național din motivele ce există în viața poporului român, ca și în viața altor popoare. Nu, ci în acel fel, că el a pornit cu o forță mare de acolo, de unde arta națională bisericească gr-ort. după o desvoltare de aproape două mii de ani, stagnase din cauza, că pentru vechile idealuri nu se mai găsiu forme nouă, nu mai existau nouă puteri de expresiune. Această artă bisericească emanase din Bisant și se înstăpânise pretotindenea unde creștinismul oriental prinsese, rădăcini. Această artă luase în posesie nu numai părțile bisericilor dela sate, se înstăpânise nu numai asupra tâmplor, iconostasului și a sanctu-

arului, ci și mulțimea icoanelor sfinților și a crucilor erau sub dominațiunea ei. Cu o seriozitate mistică-sărbătorească manifestată la început, arta aceasta mai târziu începuse se degenera și în sfârșit să devină țeapănă în forme de manierare fără dub, în cari însă cu toate acestea mai rămăsese o licărire din vechile tradiții.

Aci Smigelschi trase brazdă. Și aci zace cel mai special și trainic merit al său singur, că a devenit un nou descoperitor spre țeluri nouă ale artei naționale, nu numai pentru poporul său ci pentru întregul creștinism greco-oriental și greco-catolic. Smigelschi este, care a descoperit aceste urme dela cari pleacă o linie oablă înapoi la cele mai vechi tradiții. Se poate spune, că Smigelschi infățișează legătura între arta bizantină cultivată în biserica grecească și ajunsă aci la o desvoltare caracteristică și între o artă a viitorului, al cărei fundament el l-a descoperit și l-a așezat. Este evident, că pentru o astfel de forță, de un efect aproape epocal, este nevoie și de un talent

poporală. Precepe — și ea oare chemarea, ca generațiile nouă să fie cu mai multă dragoste față de pământul, ce le dă hrana, și cu mai multă pricepere față de lucrarea lui?

Am avut ocasiunea la examenele din anul acesta, să mă conving, că într'adevăr în împrejurările date nici generația, pe care o creștem noi cu multe cheltuieli nu va fi mai luminată ca ceialaltă. Căci aceia, cari meniți sunt ca se lumineze poporul însuși nu sunt de loc luminați și așa puțină pricepere și dragoste arată față de aceste mari cauze a poporului dela sate și față de popășirea și luminarea aceluia, încât trebuie să desperăm. La băieți afară de câteva cunoștințe foarte rudimentare, absolute nimic altceva, iar învățătorul mai pretotindenea ideie nu are de nici o lucrare economică, necum să fie instruat băieții în lucrări de altoire de pomi nobili sau plane de viță. Nu am putut afla absolute nici urmă de aceia, că băieții ar fi în urma instruirii și expunerii dlui învățător cu mai multă iubire față de ramii de economie, din care au să trăiască. In unele școli am aflat, că s'au ocupat copii cu facerea pălărilor de paie, lucru laudabil de altcum, dar câte altele mai potrivite și mai rentabile erau de făcut? Iar la fete? Stricânesc, brodănesc, fac

lucruri — scumpe unde fac — și nu au învățat să cârpească un sac, ideie nu au de legumărit, de economie de casă? Cum vom căuta și vom afla atunci în generația viitoare, — în cea de față înzădar căutăm, — dragoste și pricepere pentru economie, din care trebuie să trăiască poporul nostru, dacă învățătorimea însăși nu este pătrunsă de înșămătatea aceasta. Sunt pustii capetele, șterpe inimile nu poate se fie nici locul stăpânit de astfel de inimi altcum. Ignoti nula cupido. Cel prost nu are nici o dorință.

Numai ceice sunt în mijlocul poporului văd cât e de departe școala de viața practică și cum poporul dela sate nu profită absolute de loc de școala poporală, ca se învețe și el, că între împrejurările date, create de comosări și segregări cum să trăiască și cu pământul puțin ce i-a mai rămas.

Zic și eu în ceasul al unsprezecelea cu articolul amintit din „Unirea,” puneți mare pond pe economie dlor dela institutele noastre de creștere. Faceți să înțeleagă viitorii educatori ai poporului, că pământul este hrana lui și infiltrați în ei deodată cu iubirea de pământ și iubirea de popor, tăria și chezașia viitorului nostru. Căci mergem spre perire.

Un protopop.

Sărbările dela Șimleu.

— Raport special. —

Pe cei ce veniam de către Sibiu și Blaj, trenul ne duce, în revărsatul luminos, impurpurat, al unei zile frumoase, prin aripa de meazănoapte a munților bihoreni. De o parte și de alta se revărsă într-o înșirare pitorească culmi acoperite cu păduri de fagi. La mijloc își scurge sprinten și neastâmpărat apele sale Crișul repede, ce undeva, aproape de Huedin, își are izvoarele. E un drum acesta, pe care l-am străbătut mai de multeori, dar a cărui frumusețe nu mi-a fost dat s'o pot gusta până acum; se vede că răgazul și odihna sufletească ce le am acum, nu mi-a fost dat să le am alte dăți. La Ciucea ajungem Joi dimineața la 9 oare. Suntem vre-o treizeci—patruzeci. După ce ne încărcăm, cu calabalic cu tot, în trăsurile ce ne așteaptă, plecăm către Cizer, unde comitetului are să i-se facă primirea oficială. Din comitet e vicepresed. Bârseanu, e Tăslăuanu, Vătășan și R. Simu. Mai sunt: Partenie Cosma cu dna, prof. Negruțiu cu dsoara Turica, adv. Lemenyi cu dsoarele, deputatul Șerban, adv. Izidor Pop din Lugoj, tinărul protopop al Hațegului Popescu etc.

Drumul peste Meseș, în aerul limpede în seninătatea neturburată a unei înainte deamezi cum n'a fost de multă vreme a fost foarte plăcut. Ici coala vedeai, în luminișul drumului, fața mirată a câte unui țaran, ce nu putea găci rostul atâtor domni în aceste părți.

Pe la amezai ajungem în Cizer. Vorba de bun sosit o rostește părintele din loc Orian, în numele său și a sătenilor săi, iar în numele Sălagiului vicarul Barbolovici. Țărani sun cam puțini, — pe fețele lor se obsearvă vechea, obștească nedumerire și neînțelegere a țaranului față de toate ros-

tot atât de extraordinar. Și nu este de mirat, dacă la Budapesta au frapat la 1904 proiectele sale și cartoanele espuse pentru decorarea catedralei mitropolitane din Blaj.

Eră un sentiment corect, când la Budapesta s'a simțit, că operele lui Smigelschi înseamnă pentru arta din Ungaria o îmbogățire de mare valoare și în același timp de înaltă înșămătate. Este și natural, că la un artist de talent deosebit nu se pot ivi succese mari așa peste noapte. Până ce a ajuns Smigelschi să-și desvoalte programul în proiectele pentru Blaj, cari își așteaptă executarea, trebuise să mântue studii vaste. La München, Veneția, Ravenna și Florența a căutat el să cuprindă arta Primitivelor în conținutul lor psihic. Dela anul 1890 încoace, în care timp a fost profesor de desen la gimnaziul de stat din Ibașfalău, a folosit fiecare ceas de recreație ca se ajungă în clar cu arta sa. Dovadă de seriozitatea cu care el o făcea aceasta, este faptul semnificativ, că mai mult de 12 ani el și-a putut călca pe inimă să rămână pentru publicitate ca și cum n'ar fi existat. Ambiția particulară artiștilor de a fi apreciați el nu a cunoscut-o în acest lung timp, ori în cazul cel mai bun a refuzat-o.

Eră ocupat îndeajuns cu studii tehnice figurale, decorative și de peisagiu. Și după o vorbă a sa proprie, mai bine de un deceniu din viața sa l-a „experimentalizat.”

„Așa se face, că în tablourile pe cari

le-a creat în catedrala mitropolitană din Sibiu, — parte în colaborare cu Coulin, — dintr'odată apare ca pictor de o personalitate deosebit de marcantă.

Ce nizuia el cu înviorarea și adâncirea artei bisericesti gr.-or., indicase în proiectele sale blăjene. Cum proiecte analoge se prezintă în executarea. — ne arată el aici!

Cine se apropie să privească aceste picturi, nu va putea la început să suprime un fel de sentiment, particular, ce îl cuprinde, deosebindu-se tablourile de tot ce vezi adeseori și de aceea cu ce ești obicinuit. Îți trebuie timp, ca să pătrunzi la miez. Dar pe lângă o suficientă capacitate de apărcepțiune artistică, curând acest sentiment e înlocuit cu impresia care și-o face privirea unei adevărate opere de artist, și înțelegi intențiile și ținta sa. Găsești aici, că Smigelschi a răușit să-și realizeze principiile, pe cari el însuși și le-a grupat în următoarele scurte puncte de vedere:

„Concepție vastă decorativă și uzare de spațiu. Spiritualizarea formei. Un fel de a prezenta armonie reliefului, după plan corect conceput. Ignorarea realismului, care se contrazice cu monumentalitatea. Condamnarea tuturor tertipurilor artistice, în perspectivele de aer și de spațiu. Liniște plină de demnitate, seriozitate adevărat creștinească.

Simplitate naivă, eventual naivă — neafectată și adevăr interior în concepțiune.

Desprețuirea molaticului dulce, și mai bine figuri țepăne. decât o mișcare exagerată în prezentare.”

Este notoric, că astfel de principii sunt diametral opuse artei bisericesti apusene de azi, care prea adese înlocuște adevărul prin o sentimentalitate nedeslușită.

În lucrarea sa artistul Smigelschi cu toate astea nu nizuște să caute numai o modernizare fără duh și lipsită de caracter a artei române — bizantine.

Ponderanța el o pune pe transfusiunea materiei vechi cu fluidul propriei individualități. El caută să valorizeze elementul național prin aplicarea ideilor decorative din arta poporului. În această lucrare se nizuște, ca tipurile figurate să le adâncească în fondul lor. Și în aceasta, ca artist modern, care în fața cujetelor sale stă pe un punct de privire pur personal, el vede tema sa principală. În cazul de față el caută să-și valideze susținerea națională pe baza unei culturi antice.

Cât de originală și cât de apartă ar fi pictura bisericască a lui Smigelschi, care și în alte lucrări ale sale îl preocupă El rămâne și în aceasta original și interesant.

Un mic autoportret, desen de penă, și ușor iluminat prin acuarel, este o adevărată piesă de cabinet, ca fineță și concepție caracteristică. O dovadă mai mult de talentul de desen excelent de care dispune, și fără de care ori-ce pictură se clătina.

turile noastre culturale. Dacă se vor fi rostite poate vorbe, cari se fi stărnit o înfiorare de o clipă în aceste suflete muncite, dacă cuvântarea țaranului Ioan Boca le va fi dat poate o leacă de incredință despre nisințele domnilor, vor fi fost în schimb alte momente, cari îi vor fi readus la obișnuita lor nedumerire. „Români neromâni, dar domni și d-voastră, iar nouă de domni ni-e acru sufletul” — îmi spuneă unul — „Puteam să venim mai mulți, dar s'a vestit prin sat, că domni ar veni pentru urcarea dării.”

După cuvântul de mulțumită a lui Bârseanu, stăpân desăvârșit peste vorbă și dicțiune, s'a întins o ospetie românească în grădina bine îngrijită a învățătorului pensionat Nichita Lisca.

Pe la 2 oare am plecat mai departe, spre Șimleu. Drumul duce prin Valea frumoasă a Crasnei. Pe la 4½ oare ajungem în Șimleu, după o călătorie, a cărei frumusețea nu ne-a fost dat s'o putem gusta în tihnă, din cauza pravului mare. Urmează învartirările, iar pe la 8 și ceva sara de cunoștință. Fiindcă orașul nu poate dispune de o sală așa de spațioasă cum ar trebui, de aceea comitetul aranjator a improvizat un pavilion de scânduri, ce poate să încapă și două mii de oameni. I-a costat mult, aproape pe la două mii cor., dar lucru mai bun nu puteau să facă. E ridicat lângă ruinele cetății Bathoreștilor. Aici, în acest pavilion, s'a ținut sara de cunoștință. Lume multă, aproape la 400. Șirul toastelor îl începe Ioan P. Lazar, președintele comitetului aranjator om foarte agil și de inimă. Poftind bun sosii oaspeților, în numele său și a comitetului aranjator. Îi răspunde, mulțumindu-i călduros pentru primirea bună ce se face, prof. I. F. Negruțiu. Mai toastează vicarul Barboloviciu, octogenarul vecinic tinăr,

unul din generația bătrână, din generația celor ce credeau în ceva tare. E o căldură, e un suflet, e o sinceritate frapantă, e o vibrație de emoție în cuvântarea nemeșteșugită a acestui bătrân de inimă. Păr. Const. Lucaciu, toastează pentru vicarul Barboloviciu și pentru George Pop de Băsești, unul Moise și celalalt Aronul Sălagiului.

În voie bună se petrece până târziu. Taraful lui Brașoveanu din Sibiu, mare meșter în vioară, ne amuzează cu cântări românești.

* * *

Vineri dimineața la 8½ oare serviciu divin. Servește vicarul, cu alți 6 preoți. Răspunsurile le dă corul teologilor gherlani. Biserica ticsită de lume. Se văd și țărani. Puțini în haină de sărbătoare sunt anume veniți, ceilalți sunt aduși de nevoi și de ziua târgului la oraș și de — curiositate în biserică.

După liturgie se deschide tot în biserică, pe la 10 oare și ceva, I. ședință a Asociațiunii. La masa prezidială e A. Bârseanu, P. Cosma, Tăslăuanu, I. F. Negruțiu, R. Simu etc. Bârseanu, care presidează, își ține vorbirea de deschidere. Bun, desăvârșit vorbitor, în înțelesul academic al cuvântului. Vorbirea pe care și-o cetește nu-și pierde nimic din puterea și timbrul unei vorbiri ținute liber.

Salută comitetul Vicarul Barboloviciu, Vicaș protop. din Hedig salută în numele Reuniunii femeilor române din Sălagiu și a celor din Huniadoara, inv. Ioan Oltean în numele învățătorilor Sălăgeni, iar Dr. Dionisie Stoica prezintă și dedică comitetului Monografia Sălagiului, scrisă din acest prilej.

Delegați prezenți sunt din Beiuș, Blaj, Brașov, Cluj, Deva, Făgăraș, Hațeg, Hălmeagiu, Lugoj, Năsăud, Orade, Sătmăr-Ugocea, Sibiu,

Timișoara. Adecă din vre-o 45 desp. câte sunt, abia 15 și-au trimis delegați. Puțin, foarte puțin. Se aleg comisiile pentru censurarea părții administrative și pentru înscrierea de membrii noi.

Urmează conferința literară a lui Tăslăuanu, despre prozatorii tineri: Sadoveanu, Sandu-Aldea și Agărbiceanu. Subiectul e bine ales pentru aceste părți de lume românească, unde se vorbește mult altă limbă și se cetește puțin românește. Aprecierile bune și citațiile norocos alese.

Cu aceasta s'a sfârșit I. ședință, prima zi de muncă.

A urmat *banchetul*, în pavilionul Băthori. Peste 500 persoane. Tacămul 5 coroane. — Mult, foarte mult pentru prânzul care s'a servit. Te-ai pus la masă târziu și te-ai sculat tot târziu, dar nu sătul, ci aprig înțărâtat contra birtășului, care când cereai mai stăruitor din vre-o pleasă îți spuneă, că s'a isprăvit. Să arunci vina pe birtășul, care-și poartă socotelile pentru el și nu pentru alții, ori pe comitetul aranjator, care — suntem incredințați — a făcut tot cât i-a stat în putință, ori pe consumanții, cari nu s'au anunțat la vreme?

Nici pe birtăș, nici pe comitetul aranjator, ci pe publicul nostru, care cere astfel de banchete. Tu, biet cap de familie, care pe lângă mâncările à la carte — oftezi după prânzișorul tău de-acasă și oftezi mai mult după cele câteva zeci de coroane date în puf, nealegându-te cu altceva decât cu o listă de mâncări, pe care cocoana ta victorios o să o arete cunoscuților de acasă, — spune au rost toate banchetele acestea, în care să mănâcă puțin, să prădează mult și se vorbește rău. Nici toastele, cari se țin, multe și rele, oficioase și neoficioase, nici cunoștințele, cari nu se pot lega în astfel de împrejurări, nici distracția și schimbul cuminte

Acum Smigelschi pleacă pentru timp mai lung din mijlocul nostru. În Roma, în acest unic oraș al artei, care încântă inima oricărui artist, cu coloarea și lumina, oamenii și peisajurile sale, el va lucra în strictă concentrare spre care înclină natura sa, la adâncirea și mai profundă a programului său.

Iar noi suntem siguri de speranța ce ne face se credem, că el va creă încă ceva mare de tot. Și putem să dăm expresie bucuriei noastre, că și noi Sașii avem partea noastră la succesele sale, prin școala noastră de cultura și binefacerea căreia s'a bucurat

RUXANDA.

— *Nuvelă originală a «Unirii».* —

(Continuare și fine).

11

Se mai scurse din vreme

— Auzi cum trag clopotele la Sfinții Voevni?

— Va fi murit fata vornicului Iancu...

— Dumnezeu s'o ierte, că bun suflet mai eră. — Așa se vorbea printre norod.

Clopotele din turlele Sfinților Voevozi sunau, sunau într'una, dar nu de jale, ci de bucurie. Iră, mării Doane, nunta domnească. Cerul eră limpede și curat, doar craiul puternic al zărilor luminoase spulberă de dragul miresei, Ruxanda, umbrele de nori

și de neguri. Parcă numai de dragul ei mijea azi așa de vesel în adâncul depărtărilor alcastru, vărsând potop de raze binecuvântătoare peste cei care-și încheagă viitorul.

De dragul ei și vântul, copilul vecnic zburdalnic și neastâmpărat, tiena freamătul asurzitor al codrilor de brazi. De dragul ei și păsările îmbeibau natura cu câtecele lor pline de dor și de taine...

Eră mare sărbătoarea la curtea domnească. Fețele velite curgeau acum mai spornice și mai fercheș gătite ca la ziafetul înscinat dăunazi de Măria Sa. Prăznuiau cu toții voios, cu suflet vesel și plin de bucurie.

Nunul mare, bătrânul logofat Tăutu, se sculă închinând de sănătate Mărilor Sale:

— Bogdane, fiu de neam slăvit; Ruxando, odrasla unor români de frunte ai țării, Vă urez astăzi multă sănătate și vă doresc multe zile fericite, pline de noroc și de pace întru Domnul! — Noi bătrânii, ca mâni poimâni nu vom mai fi cu voi, de umbrele noastre nimeni nu-și va mai aduce aminte, rămâneți de aceea voi pe urma noastră, — și să cărmuiți pământul vostru, scump ca ochii din cap, înțelepțește și cu frica lui Dumnezeu. Fiți iubitori de neamul vostru moldovinesc, nu-l istoviți cu jafuri și dăjdii, căci nu-i pe lume popor ca acesta, care să fi îndurat atâtea nevoi și dureri! N'aveți milă cu dușmanii voștri, zdrobiți-i unde puteți, ca nu cumva, voi fiii vremei de acum, să dați de greș pe străbunii voștri.

Preainaltul să Vă ocrotească și să Vă păzească de duhul viclean și să-și întindă mâna-i îndurătoare și asupra voastră tuturor!

Ridic acest pahar în sănătatea noilor însurăței, în sănătatea Măriei sale Bogdan și a domniței Ruxanda. Să trăiți deci la mulți ani! În toiul nunții se stărnii printre meseni o jale adâncă, pe toți îi cuprinse o strașnică spaimă.

— Ce-i? Auziți oameni buni?... Ascultați... S'aud parcă în văi și pe dealuri turlele, sună cornul... ne chiamă la luptă.

Codrii gemeau tânguitor prin freamătul lor desperător și surd, apele plângeau soarta Țării prin jalnicul lor murmur, soțiile boceau pe soții cari se desprindeau din brațele lor iubite, mamele vărsau puhoie de lacrimi după fiii chemați sub arme.

Oștirea eră în picioare — înghiebată la război. Oaspeții dela curtea domnească se retraseră mahniiți. Bogdan cu inimă rece șopti miresei:

— Te las cu bine, scumpa mea Ruxandă, mă duc să mă lupt pentru Țară, ori să cad zdrobit de băltagul potrivnic, ori să frâng capul dușmanului, ce-mi sapă peirea!

— Rămâi cu bine, fică de oștean, nu plânge după mine... cum o vrea Dumnezeu!

— Du-te Bogdane, să-ți ajute Dumnezeu Sfântul și Maica Precistă!...

Bogdan își mai îmbrătoșă cu căldură soția și sărutând-o pe frunte, porni cu gloatele cari îl așteptau.

de idei, pe cari nu le permite rigiditatea bontonului și oficialitatea automată a toastelor, nici una nu reclamă astfel de banchete. Le reclamă în schimb punga birtașului, lipsa noastră de minte și de chiverniseală și mai pe sus de toate desăvârșita noastră neînțelegere față de nevoile culturale ce ne bat. O se vină credem vremea, în care aceste nărozii sociale moderne o să se șteargă din programul sărbătorilor noastre culturale, substituindu-se prin alte distracții și mai inteligente și mai puțin costisitoare.

La acest banchet s'a toastat de către vice-prez. Bârseanu pentru Majestatea Sa Francisc Iosif, de către George Pop de Băsești pentru comitet, de către Vicariul Barboloviciu pentru „sfânta maică națiune“, de către Em. Ungurean pentru autoritățile publice și de către prof. Negruțiu pentru învățători. Dep. Șerban ar fi fost mai bine să nu-și fi ținut toastul. De-a venit cu el în proțap de-a casă, cu rău gând a pornit la drum, iar de l'a ținut sub puterea altor îndemnuri decât sub cele ale vinului, să știe că ne-a făcut un rău serviciu — vorbă să fie — și nouă și talentelor dsale oratorice. Altfel a vorbit Dr. Cassiu Maniu.

A mai glăsuț și un țaran, isteț la înfățișare. Dacă toastele automate, verclizate, fac o rea impresie în gura unui domn, nu mai rea impresie fac în gura unui țaran.

Să nu uit: la banchet au luat parte și vre-o 50—60 țarani, parte din loc, parte din satele din jur.

După banchet pe la 4 oare, și-a ținut Romul Simu conferința sa economică în biserică. S'a pus pe după amiază, de dragul țaranelor, cari se spune, că o să vie în număr mare. Vre-o 30—40 de țarani vor fi fost. Conferința foarte bună, dar ce folos, că n'a fost cine să o asculte. De altfel, toată munca aceasta platonice de conferințe, pe

Ruxanda cu ochii înrăurați de lacrimi privea după Bogdan, care se îndepărta tot mai mult cu călăreții și cu ostășimea înarmată de război.

— Ai să te mai întorci de acuma Bogdane?

*

În zori oștile lui Bogdan și-a lui Petru Rareș stăteau față în față.

Surile curmau tăcerea sunând începerea luptii. Codrii îngânau prelung jalnicul răsnet Soarele de înfiorare s'a ascunse după nori.

Armele se încrucișau.

Fruntea puternică a Moldovenilor înaintă furios spre ceata vrășmașă. În turbată învâlmășeală săgețile și arcurile se implantau adânc în piepturile vrășmașe, călăreții înfigeau nemilos sulțile ascuțite în inimile potrivnice și întăritate.

Strigăte, gemete, plângeri și țipete.

Mulți și dintre ai lui Bogdan închiseră ochii, pentru a nu-i mai deschide, dar dușmanii cădeau secerăți, cum cade grâul sub seceri.

Printre normanele dușmanilor căzuți zăcea scaldat în sânge — cu fața la pământ — cu mâna încleștată pe arc frunțașul cetei vrășmașe! logofătul Trifăilă. O sulță înfaptă în pieptu-i hain, i-a curmat zilele.

Petru Rareș înfrânt cu desăvârșire se retrase la craiul Polon cu o mână răzleață

sate, e un nisip aruncat în ochii celor ce ar așteptă dela Asociațiune și o altfel de muncă.

Tot după amiază s'a deschis *expoziția etnografică* aranjată. În sala gimnazului unguresc din loc, de către reuniunea femeilor din Huneadoara, a căror prezidentă e dna Elena Dr. Hossu—Longin. Lucrurile expuse nu sunt multe, dar sunt din cele mai frumoase. Femeile hunedorene de altfel fac un lucru, pe care nu ar strică să-l facă cât mai multe reuniuni de femei: au adevărat un atelier propriu. Lucru foarte bun și foarte de lăudat.

Sara a avut loc *reprezentarea teatrală*. Tot în pavilion. Scena e foarte bine decorată, de către tinărul pictor din Jibou C. Petride. Lojile, căci și de acestea sunt, sunt împodobite, frumos și cu gust, cu lucruri de mână de ale domnișoarelor din jur. S'a jucat piesa țărăneasă: „Moise Păcuraru“, autor Dr. D. Stoica, la partea muzicală e Dr. I. C. Iuga. Piesa, din punct de vedere literar, intrunește toate calitățile unei isbutite lucrări. Dar, să nu fie cu supărare, că o spunem, n'a fost norocos aleasă, nici pentru Aurel Bănuțiu, a cărui talent ne-ar fi plăcut să-l vedem manifestându-se în altfel de roluri, nici poate pentru o adunare a Asociațiunii unde, — pentru inteligența noastră ce așa palidă ideie are despre teatru românesc și menirea lui, — ar avea loc numai și numai piese clasice românești. În colo piesei tot respectul. Actorii au jucat desăvârșit. Asupra tuturora s'a ridicat însă A. Bănuțiu, în rolul lui Moise Păcurariu. De dsa, de talentele dsale dramatice, și ca actor și ca scriitor, teatrul nostru e îndreptățit să lege cele mai frumoase nădejdi. Isprăvit anul acesta de școala dramatică din București, așteptăm să-l vedem alături de Bârseanu, cât mai des și și în cât mai multe locuri în mijlocul nostru.

de ostași. — Numai oastea Moldovei se reinturnă mândră și biruitoare spre Suceava — în frunte cu Craiul Țării, Bogdan Voevodul.

Înainte de merge zvonul, că însuși Măria Sa ar fi ucis pe Trifăilă, răzbuindu-se și cu moarte pe potrivnicu-i de moarte.

Soarele asfințise de mult, pe când Ruxanda se rugă în genunchi și cu lacrimi în ochi:

— Dumnezeu și Maica Precistă să-l ierte, căci mare i-a fost păcatul.

Luceafărul de seară împroșcă cu raze calde chipul Prea Sfinței Născătoare de Dumnezeu Maria.

Se caută ambele tomuri de predici funebre și iertăciuni de Tit Bud vicar foraneu.

Redacția „Unirii“.

Ziua următoare. Sâmbătă a. m. s'a ținut a II. *ședință* a Asociațiunii. Despre aceasta, despre concert și despre monografie în alt număr.

(Va urma).

Naționalism ieften. — Sub acest titlu „Tribuna“ de Duminecă, publică un prim articol, în care, pornind dela cunoscuta scrisoare a Dlui Dr. Lazar Popovici din Viena, face convenite concluzii și deducții.

N'avem nimic contra și suntem și noi pentru pentru. Și dacă ținem să facem o observare, e, că prea s'au dat oamenii, să înceapă totdeauna dela preot și învățător.

„Cartea aceasta nu trebuie să lipsească nici unui preot. Preoții și învățătorii să fie la postul lor. Așteptăm, ca preoții să-și facă datorința“ ș. a. tot atâtea fraze, pe cari zilnic, le cetești prin ziarele noastre. Dar nime nu se întreabă, că dacă preoții vor cumpăra toate cărțile, cari nu-i permis să le lipsească; „dacă se vor abonă la toate foile „menite să împartă lumina pe sate;“ dacă se vor înscrie membrii la toate societățile culturale și la celea din apropierea lor, dacă vor lua parte la toate adunările, unde „datorința sfântă“ ti reclamă, atunci, din ce vor ajunge să se susțină și să-și crească copiii la școală? Dar oare n'avem noi Români și altă inteligență, care e chemată să-și facă datorința? unde sunt advocații, medicii și alții și alții? Când solgăbirăul pune grapa pe cutare preot pe sate și-l șicanează și-l pedepsește pentru toate nimicurile, pentru că nu-i lasă poporul pe mâna lui, — cine îl ajută și-l mântuie? nime. Când cu prilejul adunărilor societăților noastre culturale, cearcă și preoții noștri, să spună ceva, să ieie informații ori să facă observări, — îndată li-se astupă gura. Adunarea Asociațiunii dela Brașov și cea de acum dela Șimlen, ne sunt destulă mărturie. Când e vorba să se împartă beneficii și favoruri ori câte o sinecura în dreapta ori în stânga, advocații și medicii is acolo și preoții dați de laturi, chiar de acei oameni, cari nu fac nimic pentru binele de obște, nimic, decât tot pe bani și onorarii.

Ăsta e dar naționalismul ieften, și ăsta ar trebui combătut cu toată puterea, nu tot săracii să fie în frunte, ci mai meargă și cei cu poziții înalte și buzunarele pline!

Volnicii. Erau timpuri frumoase și pacifice prin Blaj. Autoritățile civile trăiau în o bună înțelegere cu inteligența și meseriașii din loc, încunjurând orice prilej de neînțelegeri, iar inteligența eră față de autorități de o prevenire exemplară. Azi însă s'a întors roata. La cârmă, în oficii, au ajuns elementele, cari cuprinse de frigurile bolnave ale ideii utopice ce-i urmărește ca o fantomă răutăcioasă — numai obsearvă și nu mai cunosc lege când e vorba de noi. Ei, păzitorii legii, sunt cei mai mari călcători ai ei.

Decând au ajuns la putere Koșutiștii, hrăniți și îndopați, cu idei intolerante de jidanii, cari și cunosc oamenii pe cari li asmuță sistematic, situația a devenit aproape de nesuferit. Nedreptățile ce ni-se fac să țin lanț, și anume să caută ocaziunile să fim loviți în cele mai cardinale drepturi ale noastre. În goana ce s'a pornit contra noastră e un sistem bine chibzuit: voesc cu orice preț să depășim și noi cadrele legii.

Volnicia cea mai nouă de care avem parte e suspendarea reuniunii pompierilor noștri și secestrarea averei și a actelor ei. În 8 a. l. c. i-s'a admanuat Dlui Dr. Daniil Szabó, comandantul suprem al reuniunii pompierilor voluntari, un ordin prin care e provocat să predeie, toată averea reuniunii pompierilor, protopretorelui din loc, care e încredințat cu preluarea și conducerea comandei pe cum și cu purtarea procesului de disciplină intentat contra comandei. Dnul Dr. Daniil Szabó, comandantul pompierilor nu a voit să se supună acestui ordin — la ce primpretorele a întrebat pe vicecomite, cum să porceadă mai departe. — Îndrumarea a fost, ca toată averea reuniunii dimpreună cu actele și flamura, — să se iee cu forța, ceea ce s'a și întâmplat în 11 a. l. c. Răpirea aceasta a dreptului de asociare fără a se intentă mai întâiu proces și fără sentință se întâmplă numai în țările cele mai înapoiate și în Ungaria, care totuși să numește țară constituțională și de drept.

În 12 a fost reuniunea meseriașilor „valachi“ provocată să-și înainteze statutele protopreturei. — Provocarea aceasta a dovedit că primpretorele nostru n'are nici simț de respect față de populațiunea în mijlocul căruia locuiește, și nici idee, că azi un statut, în care figurează cuvântul de „român“, — fie poreclit chiar și „valach“ — nu să mai aproabă.

Aceste atentate contra celor mai elementare drepturi cetățânești ne conving și mai mult, că era nouă Kossuthistă nu numai continuă, ci potentează sistemul de persecuția a cărni țintă este cutropirea a tot ce nu e magiar.

Datoria noastră este să facem să simtă acești esaltați, că menirea lor este de a păzi și de a apăra legea, pe cum și instituțiunile bazate pe lege, iar nu de o parte a declamă constituționalism și de alta parte a inaugură cel mai cras absolutism.

CORESPONDINȚE.

Jubileul convictului teologic din Innsbruck.

Iasi, Iulie 1908.

La 8 Iulie anul curent convictul teologic din Innsbruck a sărbătorit jubileul de 50 ani al existenței sale. Eră o sărbare, care a chemat din nou în capitala Tirolului pe aceia, cari și-au petrecut cea mai frumoasă parte a vieții în convictul teologic din Innsbruck.

Convictul e o adevărată icoană a Bisericeii universale, care cuprinde sub aripile sale de mamă toate țările, toate popoarele, toate limbile. Nu e aproape nici o țară în Europa și în America, care să nu aibă sau să nu fi avut victori la Innsbruck. De aici vine caracterul internațional al Convictului.

Din sânul său au ieșit în 50 ani peste 5000 preoți, 20 episcopi, un cardinal, peste 11 abai din diferite ordini religioase. Tineri din aproape 200 eparhii și 18 ordine religioase s'au pregătit la sfânta preoție prin asceză și știință în convictul din Innsbruck.

Iar acumă după 50 ani de propășire Convictul adună iarăși pe fiii săi împraștiați

spre a adeveri lunei scumpa sa deviză: „Cor unum et anima una.“ O inimă și un suflet. E adevărat, că mulți n'au putut veni din pricina muncilor apostolice, dar totuși numărul iubilaților eră destul de mare. Erău cu totul 600 persoane din diferitele regiuni ale Europei și ale Americii. Din Salzburg a venit venerabilul bătrân Cardinalul Latschthaler, care a celebrat liturgia pontificală; din Germania a fost Mgr. Korum, episcop de Trier, cu o mulțime de preoți din toate districtele Germaniei. Ungaria a fost reprezentată prin Mgr. Kohl, episcop sufragane de Gran; Elveția prin Mgr. Ruepp, episcop de St. Gallen; America prin Mgr. Messmer, arhiepiscop de Milwaukee. Au mai fost Generalul Mințrilor-Conventuali, prelatul Mariacher din Stams, prelatul Strunk din Ölenberg, prelatul Baumgartner din Lambach și mai mulți alți prelați, protonotari etc.

Niciodată n'a mai văzut bătrânul Innsbruck atâtea persoane bisericesti! Innsbruck, teatrul atâtor revoluții ștudentești, unde un om fătarnic și fără caracter, un profesor universitar de origine jidov, a îndrăznit să calce sub picioare orice religie; unde partizanii apostatului *Wahrmond* au ajuns la atâtea obrăznicie, că urmăreau cu bastoane pe ștudenții catolici; unde liberalii nu s'au rușinat de a sparge geamurile caselor locuite de ștudenții catolici; acest Innsbruck a devenit în sfârșit teatrul unei scene mai liniștite, mai înălțătoare, mai pline de iubire frățească. Jubileul convictului eră ca o protestare a întregii lumi catolice împotriva lui *Wahrmond*!

* * *

La 7 Iulie oarele 7 seara s'a ținut o devoțiune solemnă în biserica Sfintei-Treimi a Părinților Jezuiți. Eră o plăcere să auzi pe înalții prelați, preoți, teologi cântând cu entuziasm imnul de consecrare a preoților la Inima Mântuitorului nostru. Mgr. Ruepp, episcop de St. Gallen a dat binecuvântarea cu preasfințitul Sacrament. După devoțiune a avut loc cina în curtea convictului, care era iluminată de nenumărate becuri electrice și împodobită cu emblemele și steagurile diferitelor națiuni. — Între steagurile cele mai frumoase fălăia și *mândrul tricolor al României*. — Cucernicul Rector al Părinților Iezuiți din Innsbruck salută călduros pe oaspeți; orchestra și corul convictului întrețineau vesela adunare. Cam pe la mijlocul cinei P. „Regens“ al Convictului ceti o mulțime de telegrame; cea mai mare bucurie a excitat părinteasca scrisoare a Părintelui Papa Piu X. Câteva zile mai înainte primise încă Convictul un „breve“ dela amabilul Pontifice, precum și o mare, frumoasă fotografie. Nu găsia cuvinte îndejuns spre a arăta cât ține la convictul teologic din Innsbruck. Știe prea bine sfântul nostru Părinte, că o sinceră și neclintită iubire cătră stânca lui Petru formează duhul convictului. Vorbește doară în fiecare an cu o delegațiune de victori. —

Înainte de culcare bătrânul profesor de morală P. Noldin propuse pe scurt, puternic și viu obiectul meditațiunei pentru ziua următoare: Isus marele preot, exemplul preoților. Ziua următoare la oarele 9 dimineața era intrarea solemnă în biserica sf. Treimi. Eră o lungă procesiune dela Convict la biserică. În frunte pășiau victorii de acum, apoi victorii de odinioară. După dânșii veneau în odăjdii bisericesti ministranții,

prelații, abatii, episcopii, iar la urmă se trăgăna încet în purpură Em. Sa cardinalul Katschthaler, binecuvântând mulțimea credincioasă. Străzile dela Convict la biserică erau pline de oameni. Bătrânul în purpură celebră sfânta liturgie. Predica iubilară a ținut-o puternicul orator Mgr. Korum, episcop de Trier; a început cu deviza Convictului: „Cor unum et anima una“ „O inimă și un suflet“; după predică a recitat latinește formula consacrării la Inima lui Isus. Un vesel „Te Deum“ a încoronat oficiul divin.

La 12 era academic în sala de recreație a Convictului. Orchestra și corul a executat bucăți frumoase. A vorbit P. Baranyay S. O. Cist. din mănăstirea Zirz (Ungaria). A relevat activitatea nemuritorului P. Nilles, care a fost odată „Regens“ al convictului. Dela P. Nilles a moștenit convictul ceea ce numim acumă „duhul convictului“. Și care-i acest duh al convictului? Tot discrimina, tantus amor!

Tineri din diferite țări, din diferite familii, cu diferite caractere, cu diferite limbi: atâtea diferență, tot discrimina! Și totuși atâtea unire, pace și iubire: tantus amor! Iată pe scurt duhul convictului. Pe timpul cuvântării s'a desvilit un portret binemerit al lui P. Nilles. Desvilită a fost urmată de un lung aplaus.

Prânzul a fost strălucit; au slujit la masă scholasticii Societății lui Isus și mai mulți victori din familii înalte, cari au cerut de bunăvoie această onoare. — Dintre toaste relevez trei: al episcopului Kohl în cinstea Împăratului; al arhiepiscopului Messmer în cinstea Sanctității Sale Piu X.; al Plui Hurter în cinstea victorilor. — Pe la patru și jumătate, strada care duce dela Convict la gara de sud, era neagră de persoane bisericesti. Se miră lumea, că de când e Innsbruck-ul, n'a văzut așa ceva. Un tren special luă pe iubilați și-i duse la Unterberg. Dela Unterberg o luară pe jos prin livezi și păduri la Zenzenhof, unde e vila Părinților Jezuiți. Tăblițe cu culorile diferitelor țări și steaguri nenumărate erau podoaba artificială a vilei; mai adaugă pozițiunea naturală și ai o vilă pitorească. — O tăbliță purta tricolorul României și literile: „Bine venit“. — Tunurile au salut pe oaspeți cu atâtea putere, că răsuna văile și munții. În sunete de muzică intră glorioasa ceată prin poarta vilei. Sus pe poartă strălucia în litere mari: „AVETE“. Bine-ați venit! Masa nu lăsa nimica de dorit. Cu muzica, cu corurile diferitelor națiuni, cu cuvântările interesante, cu săgile bine nimerite, cu convorbirile familiare, ciasurile se scurgeau iute, că nici nu băgai de seamă. La 9 începură focurile artificiale. Erău capd'opere lucrate de un frate din Societatea lui Isus. Frumoasă era figura, care reprezinta în flacări Inima lui Isus; jos era scris cu litere de foc: „Cor unum et anima una“. Drumul dela vilă până la pădure era iluminat în amândouă părțile cu focuri bengalice; în mijlocul acestei lumini, cu muzica în frunte iubilații porniră înapoi la Unterberg, de unde un tren special îi aduse la Innsbruck. Ziua următoare s'a mai ținut o liturgie pentru sufletele victorilor repausați. Astfel s'a închis glorioșul jubileu al convictului teologic din Innsbruck.

Ioan Ferent
stud. theol.

Internatul „Pavelian“ de fete din Beiuș.

Inștiințare pe anul școl. 1908/1909.

Elevele internatului sunt sau stipendiste în întreg, sau în jumătate, sau solvente. Marele Episcop Mihail Pavel a creat din fundațiunea sa 40 stipendii, iar 4 stipendii s'au sistemizat din fondul diecezan al școlii de fetițe, pentru eleve din internat.

La aceste pot concura în prima linie fetițe orfane de preot din dieceza gr.-cat. de Oradea-mare.

Stipendistele pe întreg, nu solvesc nimic pentru proviziune, instrucție și educație în internat; stipendistele pe jumătate solvesc 175 cor.; stipendistele în parte plătesc sumele statorite după proporțiune, iar elevele solvente 350 cor., în două, sau cel mult 4 rate egale anticipative, adică: la 1 Septembrie, 15 Noembrie, 1 Februar și 15 April.

Pentru sumele amintite primesc elevele în internat: proviziune întreagă: locuință vipt, încălzit, luminat spălat; educațiune morală; instrucție specială în studiu, declamare, cant, diferite dexterități, lucru de mână, economia casnică. În fiecare zi în anumitele oare au conversații și instrucții în limba română, magiară, și germană; la dorința expresă și din limba franceză. Primesc uniformă: o haină, o șurtă în formă de haină, o pălărie de iarnă și una de vară, și pentru folosință o manta de iarnă.

Didactrul anual: Pentru școlile elementare 6 cor. Pentru școala civilă a internatului se solvesc taxele: Didactrul anual 12 cor. — Taxa de înscriere 4 coroane. Pentru fondul de penziune 30 fl. Pentru testimoniu 2 cor. — Pentru programă 1 cor. Pentru folosirea hainelor de gimn. 2 cor.

Pentru instrucțiunea și folosirea pianului sau cimbalului, — câte 1½ oare la săptămână instrucție și în fiecare zi ½ oară exercițiu — se plătește 65 cor.; pentru limba franceză 20 cor. Toate acestea în 2 rate egale: la începutul și la mijlocul anului școlastic.

Taxele pentru instrucțiune la violină, și limba latină se solvesc directe instructorilor.

Elevele mai au să supoarte spesele pentru cărțile trebuincioase, material de lucru de mână, de scris, de desămn, pentru alte diferite lucruri, și instrucție în dans.

Toate acestea nu sunt cuprinse în suma anumită de 350 cor.

În Internat să, primesc: eleve de I—IV clasă civilă, cari vor cercetă școala civilă publică a internatului; și eleve pentru I—IV clasă elementară, car vor cercetă școala elementară de stat din loc.

Elevele cari voiesc a fi primite în internat au să-și înainteze petițiunile pentru primire la Preaveneratul Ordinariat diecezan gr.-cat. din Oradea-mare, până la 15 August.

Petițiunile au de a se instrui: 1. Cu carte de botez. 2. Testimoniu școlar. 3. Atestat medical. Elevele infectate cu trahomă nu vor fi primite. 4. Atestat de revaccinare. Cari doresc a obține stipendiu vor aclude și atestat comunal subscris prin preotul local despre poziția, starea materială a lor, eventual a părinților.

Elevele primite au să aducă cu sine: Albituri și fuste, din fiecare câte 6. Din fuste 3 au să fie din barchet colorat. 12

părechi de ciorapi negri. — 12 batiste. — 1 umbrela mare. — 2 părechi ghete înalte de tot nouă. — 1 manta de primăvară de culoare vânătă sau neagră. Haine de casă: 2 din creton, 2 din barchet și 1 din stofă de iarnă, de tot durabile, o bluză albă din pânză sau piquet. 1 plapomă cu 2 învâitoare. 2 perini cu 4 fețe albe. 2 surțe în formă de haină și 1 maramă de iarnă 2 cearsafuri. 6 ștergare. 2 piepteni, 1 rar 1 des. 1 perie de dinți, 1 perie de haine. Afară de aceasta 1 saltea de mărime regulată. 1 față de masă cu 6 servete, cari vor servi pentru elevă până va fi în internat, dar nu se vor da înapoi. 2 perii de ghete, săpun, praf de dinți. Elevele din clasa II. III. și IV. să-și aducă câte 1 ramă rotundă pentru brodat.

Fiecare elevă să aducă cu sine în două exemplare conscrierea tuturor obiectelor, cari au să fie bine însemnate cu cerneală chimică, cu numărul care-l va primi indicat dela direcțiunea internatului. Pentru obiectele rele sau neînsemnate internatul nu primește răspunderea.

Părinții sunt rugați, ca să provadă elevele cu toate vesmintele și obiecte cerute. căci iarăși dănele vor duce lipsă, neputând ține ordinea recerută în vesmintele lor.

În fine cu provocare la dispoziția Veneratului Ordinariat se atrage atențiunea părinților și a tutorilor acelor eleve stipendiste, cari n'au fost primite cu stipendiu întreg, să nu întârzie a-și prezenta din nou petițiunile la Veneratul Ordinariat diecezan până la 15 August a. c.

Elevele primite au să se prezinte la internat din 7—10 Septembrie 1908, căci atunci vor fi și înscrierile în școală.

Direcțiunea internatului.

Condițiuni de primire

în școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiu și în internatul aceleia.

În clasa I a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) care arată prin atestat de botez, că au implinit cel puțin vârsta de 9 ani și

b) dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui examen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învățământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve, care dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare la școala de categoria școlii civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V ori VI dela școala elementară-poporală, primirea în ori-care clasă a școlii civile, ce corăspunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui examen de primire, depus cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în sensul ordinațiunii ministerului regesc-ungar de culte și instrucție publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, care se înmatriculează întâia dată la școala noastră, au să producă atestat școlar, atestat de botez și certificat de revaccinare.

În cursul complementar (supletor), împreună cu școala civilă de fete a Asociațiunii în sensul §-lui 6 din statutul de organizare al școlii, se primesc eleve, care au absolvat patru clase civile (secundare). Se pot primi și eleve, care au absolvat cu calculi buni numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt împedecate a absolva cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul școlar 1908/1909 se pot face din 1—6 Septembrie 1908, s. n.

Examenele de emendare, se țin în 2 Septembrie 1908 n. la 8 oare a. m. cu elevele care s'au anunțat la direcțiune.

În 3 Septembrie 1908 n. la 8 oare a. m. se țin examenele de primire, iar în 5 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, care să înscriu prima dată la această școală, o taxă de înmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Acelaș didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele care voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale școlii civile sau ale școlii elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școlii, înainte de începutul anului școlar, pentru că să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde și didactrul, și se plătește înainte lunar, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărțile de învățământ, pentru materialul de scris, desem și lucru de mână, se poartă separat, pe cum și cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte-piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în forte-piano sunte de 2 categorii:

a) pentru o elevă (singură), 2 oare pe săptămână, 18 cor.¹⁾ pe lună; pentru două eleve (împreună), 2 oare pe săptămână, 9 cor. pe lună de elevă;

b) pentru o elevă (singură), 2 oare pe săptămână, 12 cor.¹⁾ pe lună; pentru două eleve (împreună), 2 oare pe săptămână, 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiune din limba franceză, pe lună 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apeduct, baie proprie și lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de școală, au în fiecare zi anumite oare de conversație în limba franceză, maghiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunile sub conducerea directoarei profesoarelor și guvernantelor.

Elevele, care voiesc să fie primite în internat, au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă, 4 ciarsafuri (lepedee), 6 ștergare, 6 serviete, apoi perie de dinți, săpun și 2 pepteni, care toate rămân proprietatea elevei. Pe lângă acestea rufele trebuincioase, câte ½ duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) și două de flanel, ciorapi, ba-

¹⁾ Din care sumă 2 cor. pe lună se contează institutului, pentru susținerea forte-pianelor în stare bună.

tiste (marămi) câte 1 duzină, 1 umbrelă (cort) și încălțăminte trebuincioasă. Cât pentru toalete ajunge o haină de vară și una de iarnă. Aici vor primi în decursul anului o haină uniformă, două șurțe, o pălărie de vară și una de iarnă, care vor costă peste tot cam 35—55 coroane.

Dela direcțiunea școlii se poate primi prin post: „Statut de organizare” și „Regulamentul intern” al școlii, Regulamentul pentru cursul complementar, „Planul de învățământ” și „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii și de emendare”, à 20 bani exemplarul. De asemenea „Monografia” școlii à 2 cor., în care pe lângă istoricul institutului, e descris edificiul școlii și al internatului în toate amănunțele.

Sibiu, în Iulie 1908.

Direcțiunea școlii.

† Moartea Episcopului Popea.

A murit în Sâmbăta trecută octogenarul episcop al Caransebeșului. Adormitul în Domnul a fost o figură marcantă a bisericii ortodoxe, distingându-se deopotrivă pe terenul bisericesc politic și literar.

Cu moartea lui Nicolae Popea se coboară în groapă cel mai credincios discipol al lui Șaguna.

Episcopul Nicolae Popea s'a născut în 17/29 Februarie 1826 în Satulung. Clasele liceale le-a terminat în Brașov și Blaj, iar dreptul în Cluj și teologia în Viena. La începutul erei absolutiste a intrat pe cariera administrativă, dar după moartea mult regretatului Pantazi, Arhiepiscopul și Mitropolitul Șaguna l-a îndemnat să îmbrățișeze cariera preotească și l-a angajat ca secretar consistorial și profesor de teologie. Întrând în cinul monahal, a fost înaintat la rangul de protosincol, apoi arhimandrit, vicar arhiepiscopesc, rămânând până la moartea lui Șaguna mâna dreaptă a acestuia și omul său de absolută încredere. A fost ales de episcop pentru dieceza Caransebeșului, în anul 1889.

Fericitul în Domnul a lucrat mult pentru ridicarea bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, și a luat parte la toate mișcările ei culturale, iar mai înainte și la luptele politice naționale ale Românilor din statul ungar. A fost deputat în dieta transilvană dela Sibiu din anii 1863/4 și a fost trimis din partea acesteia și în senatul imperial dela Viena. În ambele înalte corporațiuni a luat parte activă la discuții, rostind mai multe vorbiri remarcabile. A prezidat conferința națională din Sibiu ținută la anul 1878 și a fost ales atunci prezident al comitetului central permanent național, având se conducă în aceasta calitate a sa și conferința națională dela Sibiu din anul 1881.

Pe terenul literar s'a făcut remarcabil prin scrierile următoare: „Vechia Mitropolie a Românilor din Transilvania și Ungaria,” op apărut la 1869, apoi „Biografia Arhiepiscopului și Mitropolitului Andreiu baron de Șaguna,” op premiat din partea conzistorului arhidiecezan din Sibiu, și „Memorialul,” colecție de acte și documente. Academia Română din București, pe baza activității sale literare din trecut, la ales în anul 1900 membru ordinar al ei, în secția istorică.

Vorbirea de recepțiune și-a ținut-o în anul următor 1901, vorbind cu multă competență și căldură despre Șaguna, viața și activitatea sa.

Întreaga sa avere de 250,000 cor. și-a testat-o diecezei ca stipendii pentru studenți și meseriași.

Programul general

a festivităților, cari se vor aranja din prilejul adunării generale a fondului de teatru român în 27—30 August n. u. c. în Oraș-montană.

Prima zi Joi în 27 August n.

Primirea comitetului central și a oaspeților la gară.

Seara. Convenire socială în otelul „Coroana Ung.”

A doua zi Vineri în 28 August n.

La 9 oare a. m. serviciul divin în biserică gr.-or. rom. din loc.

La 10^{1/2} oare a. m. prima ședință în grădina de tir.

La 1 oară p. m. banchet în grădina otelului „Coroana Ung.”

La 4 oare p. m. petrecere populară în curtea bisericii gr.-or. din loc. Premiarea costumelor originale românești, și producerea unor jocuri originale bănățene.

La oarele 8 seara concert cu concursul mai multor coruri. — Joc.

A treia zi Sâmbătă la 29 August n.

La 10 oare a. m. a doua ședință în grădina de tir.

La 8 oare seara concert și producțiune teatrală în teatrul local, și după aceea petrecere dansantă în sala otelului „Coroana Ung.”

A patra zi Duminecă la 30 August n.

Escursiune la Anina Stajerlak, Marilla, Bányavölgy.

Programul special se va împărți cu ocaziunea adunării generale.

P. T. oaspeți sunt rugați a să însinua cel puțin până în 24 August n. la biroul central „Oraviciana” în privința quartirelor, banchetului și escursiunei.

Oravița-montană la 11 August 1908.

Comitetul.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Ioan Pop, parohul Gilăului, a fost pensionat.

Deputatul Ighiuului Dr. Alex. Vaidavoevod își va ține darea de samă mâne (Duminecă în 16 a l. c.) în Sântimbru, iar deputatul Vințului-de-jos Dr. Iuliu Maniu va ține-o Dumineca viitoare (în 23 a l. c.) la oarele 12^{1/2} în Vințul-de-jos.

Petreceri. Inteligența română din Bethlenszentmiklós și jur invită la petrecerea de vară, ce va avea loc în ziua de sf. Marie 28 August 1908. Venitul curat este destinat pentru noua edificândă biserică.

Convenire colegială. Absolvenții de teologie din anul 1897/8 au convenit în zilele aceste în Blaj. Din 13 absolvenți unul a murit; s'au prezentat abia 5, ceea ce este foarte puțin. Au fost de față: Dr. Ioan Oltean adv. Ludoș, Emil Măcelar paroh Totelec, Dr. E. Szabó profesor Székelykeresztúr, Ioan Simu preot Abrud, și Alex. Ciura profesor Blaj. Convenirii nu i-s'a dat decât un caracter privat, fiind așa de mic numărul participanților. Fostii colegi de viață seminarială au azistat la serviciul divin în catedrală, conve-

nind apoi la o prietenească masă comună. Cu acest prilej s'au colectat și s'au transpus Cassei centrale arhidiecezane următoarele contribuții: Dr. Ioan Oltean 10 coroane pentru orfanotrofiu, 10 cor. pentru masa studenților; Emil Măcelar 10 cor. pentru orfanotrofiu 5 cor. pentru masa studenților; Ioan Simu și Alex. Ciura câte 5 coroane pentru masa studenților.

Dare de samă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea petrecerii de vară a tinerimei române din Murăș-Uioara și jur, ținută la 19 Iuliu a. c. au contribuit cu oferte benevole următorii Domni: Iuliu Albini, fam. Bozac, câte 6 cor., Dr. Iustin Pop, Dr. Mihail Bontescu, Ștefan Roșian, Dr. Iuliu Popescu, câte 5 coroane., Dănilă Muntean, Dr. Ioan Oltean, Ioan Bozdoc, Chirilă Curta, Ioan Maior, câte 4 cor., Dr. George Simon 3 cor. 40 fil., Iosif Bogdan 3 cor., Vincențiu Nemeș, Vasile Micușan, Vasile Crișan, Vasile Gruia, Aurel Poruț, Nicolau Crăciun, Augustin Marcu, Nicolau Galea, N. Stoica, Dr. George Pătăcean, câte 2 cor., Iuliu Jurca, Silviu Handrea, Traian German, Iustin Poruț, George Benedec, familia Albon Rusan, câte 1 cor 40 fil., fam. Groze, Iuliu Bucur, fam. Vlăduț, fam. Andreiu, fam. German, fam. Moldovan, Ștef. Crișan, Mihail Ștef, Ioan Rațiu, Valer Șandru, câte 1 cor., N. Radu Victor Găbudean, Ioan Pop. Teodor Oțiel, Traian Lazar, Vasile Morariu, N. Rus, Simion Gocan, câte 40 fil. S'au iucassat cu totul 513 cor. 80 fil., din cari substrăgându-se spesele de 203 cor. 80 fil. rămâne un venit curat de 310 coroane, care sumă s'a și trimis Cassei centrale arhidiecezane gr.-cat. din Blaj, pentru a se vărsa în fondul „Orfanotrofiu F. Tat”. În numele Comitetului aranjator exprimăm mulțumitele noastre tuturor celor, cari și-au dat obolul pentru nobilul scop. Murăș-Uioara la 28 Iulie 1908. *Emiliu Pop*, protopop, președinte. *Iuliu Căpâlnian*, secretar.

„Familia Română.”

Revistă ilustrată apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Mădă, Găcituri).

Abonații noi pot primi toate numerile dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

(30) 1—52

AVIZI

O bucătăreasă isteță cu purtare bună cu praxă în ale culinei află aplicare numai decât în Internatul de fete din Blaj. Pentru deslușiri să se adreseze la Direcțiunea Internatului de fete din Blaj (Balázsfalva).

(31) 1—1

Bibliografie.

A apărut:

Neamul Românesc. Anul III. Nr. 91, București, 1 August v. 1908. cu următorul cuprins: Episcopul Nicolae Popea de Nicolae Iorga. — Jidanii în pressă Cursul de economie politică dela Universitatea din Iași de A. C. Cuza. — Cultura în rândurile gradelor inferioare din oștire de Sublocotenent M. Popescu. — Tânguirea amărâtă a unui cleric de Preot de Sat. — Din Centrele României: Bârlad, Giurgiu, Mecin, Roman. — Cronica de N. Iorga și alții.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. **Apologetica creștină** vol. II. **Tradițiunea și Biserica.** Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fileri porto, **Teologia dogmatică Specială** vol. I. **Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația** de Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie. Costă 7 cor. 30 fil. + 30 fil. porto. A se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Hipnotism și Spiritism de Dr. V. Suciu. Pe 200 pag. f. 8°.

Costă 1 cor. 50. fil. + 10 fil. porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminariaală din Blaj.

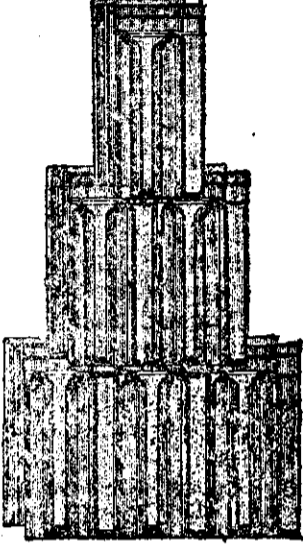
Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de Dr. E. Dăianu.

Volum de 125 pag. elegant compactat în pânză. Prețul 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

M. BOHN și SOTII

NAGYKIKINDA și ZSOMBOLYA.

Cel mai bun stabiliment de acest soi în întreaga Austro-Ungaria.

Fabricile de cărămidă ale lui Bohn

în CHICHINDA-MARE și ZSOMBOLYA.

Fondată în 1864. — Referințele cele mai de frunte.

= Productul anual 50 milioane =

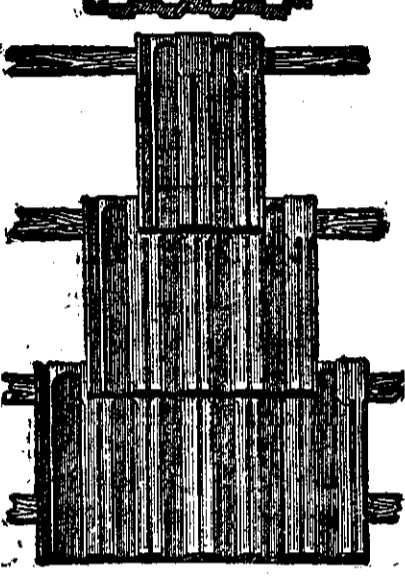
țigle de siguranță din fabrica lui Bohn.

OXID DE FIER roșie naturală sau cătrănit.

= PRODUCE: Țigle licențiate de coperiș. =

= Coperișul cel mai ieftin și mai frumos. =

Preț-curant și mostre trimitem, la cerere, gratis și franco.

Product din Chichinda-mare
Țigle licențiate de siguranță fabrica Bohn, Nr. 272.

Product din Szombolya.
Țiglă de coperiș, licențiată Nr. 253.

(26) 4—10

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

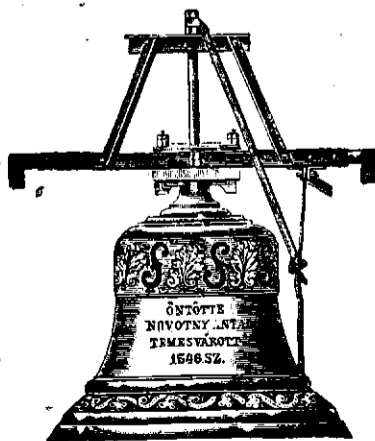
(27) 49—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 49—52

» întemeiată la anul 1868 «

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☞ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ☞
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

☞ **asupra vieții omului** ☞

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

95,816.412 coroane.

9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.